

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาสวัสดิการแรงงานด้านความปลอดภัยในโรงงานทอผ้า ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตารางแจกแจงความถี่ (Frequencies) โดยระบุข้อมูลเป็นร้อยละ เพื่อพรรณาข้อมูลในการอธิบายนัยสำคัญทางความหมายตามสมมติฐานการวิจัย และการสัมภาษณ์ (Interview) เพื่ออธิบายปรากฏการณ์บางประเภท ที่การวิจัยเชิงปริมาณไม่สามารถทำได้

สำหรับบทนี้จะทำการสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ดังต่อไปนี้คือ

1. เพื่อศึกษาถึงสาเหตุและความสำคัญของการจัดสวัสดิการแรงงานด้านความปลอดภัย
2. เพื่อศึกษาสภาพสวัสดิการแรงงานด้านความปลอดภัยในโรงงานอุตสาหกรรมทอผ้าในปัจจุบัน
3. เพื่อศึกษาสาเหตุของปัญหาการไม่ได้รับสวัสดิการแรงงานด้านความปลอดภัยในโรงงานทอผ้า
4. เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและแก้ไขปัญหการวางแผนสวัสดิการแรงงานด้านความปลอดภัยในโรงงานทอผ้า

1. สาเหตุและความสำคัญของการจัดสวัสดิการแรงงานด้านความปลอดภัย

ในขณะที่ประเทศไทยกำลังจะพัฒนาไปสู่ประเทศอุตสาหกรรมใหม่ มีผลให้การขยายตัวของอาชีพผู้ใช้แรงงานในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น กระบวนการขั้นตอนในการทำงานของการผลิตภาคอุตสาหกรรมที่นำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อความปลอดภัยของผู้ใช้แรงงานซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานตามขั้นตอนกระบวนการผลิต

สำหรับขั้นตอนกระบวนการผลิตของโรงงานอุตสาหกรรมทอผ้าที่สามารถก่อให้เกิดผลกระทบต่อความปลอดภัยแก่ผู้ใช้แรงงานนั้น มีดังนี้

1. ผุ่นของเส้นใย ในขั้นตอนกระบวนการผลิตก่อให้เกิดการระคายเคืองต่อเยื่อตา ระบบทางเดินหายใจ และโรคปอดชนิดหนึ่งที่เรียกว่า โรคบิสสิโนซิส
2. เสียงดังจากระบบเครื่องจักรในกระบวนการผลิตก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพร่างกาย และสุขภาพจิตใจ
3. สารเคมีต่าง ๆ จากขั้นตอนกระบวนการผลิต อันได้แก่ พอร์มัลดีไฮด์ ซัลเฟอร์-คลอไรด์ ไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ สีย้อม โซดาไฟ ก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกายได้

สาเหตุดังกล่าวจึงจำเป็นต้องมีการจัดสวัสดิการแรงงานด้านความปลอดภัยให้แก่ผู้ใช้แรงงานที่ทำงานเกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตในภาคอุตสาหกรรม ซึ่งสวัสดิการแรงงานด้านความปลอดภัยขั้นต่ำตามกฎหมายกำหนดให้ เข้าของสถานประกอบการจัดดังกล่าว แบ่งได้ 3 ประเภท คือ

1. การปฐมพยาบาลและรักษา
2. เครื่องมือและอุปกรณ์ป้องกันอันตราย
3. เงินช่วยเหลือ

ทั้งนี้ การจัดสวัสดิการด้านความปลอดภัยดังกล่าวมีความสำคัญในการยกระดับและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของมนุษย์ ตามนโยบายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7

2. สภาพสวัสดิการแรงงานด้านความปลอดภัยในโรงงานอุตสาหกรรมทอผ้า

จากการศึกษาพบว่า สภาพสวัสดิการแรงงานด้านความปลอดภัยในโรงงานอุตสาหกรรมทอผ้า ผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่ร้อยละ 99.2 ยังไม่ได้รับสวัสดิการแรงงานด้านความปลอดภัยตามกฎหมายกำหนดครบทุกข้อ มีผู้ใช้แรงงานเพียงจำนวนร้อยละ 0.8 เท่านั้นที่ได้รับสวัสดิการแรงงานด้านความปลอดภัยครบทุกข้อตามกฎหมายกำหนด แสดงว่า นายจ้างยังไม่เห็นความสำคัญในการจัดสวัสดิการความปลอดภัย โดยหลีกเลี่ยงที่จะจัดสวัสดิการแรงงานด้านความปลอดภัยให้ครบตามที่กฎหมายกำหนด อันเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการขาดประสิทธิภาพในการทำงานของรัฐ ในการปฏิบัติงานบังคับควบคุมและลงโทษนายจ้างผู้หลีกเลี่ยงการจัดความปลอดภัยให้แก่ผู้ใช้แรงงานตามที่กฎหมายกำหนด

3. สาเหตุของการไม่ได้รับสวัสดิการแรงงานด้านความปลอดภัยในโรงงานอุตสาหกรรมทอผ้า

จากการศึกษาพบว่า แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมทอผ้าส่วนใหญ่ยังได้รับการจัดสวัสดิการอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้ได้ขึ้นอยู่กับนโยบายหรือแผนเป็นประเด็นหลัก แต่สาเหตุของปัญหาในการแก้ไขและจัดการกับสภาพปัญหาดังกล่าวนั้นเกิดจากการขาดจิตสำนึกในการที่จะตระหนักถึงภาระหน้าที่และการกระทำเพื่อส่วนรวมอย่างแท้จริง ในด้านของผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นผู้ใช้แรงงานเองหรือหน่วยงานของรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ

ประการแรก ในด้านของผู้ใช้แรงงานเอง จะเห็นได้ว่าในรอบทศวรรษที่ผ่านมา การรวมกลุ่มของผู้ใช้แรงงานทอผ้าในรูปของสหพันธ์นั้นกิจกรรมการเคลื่อนไหวมีลักษณะเด่นอยู่ 3 ลักษณะ คือ

1. การเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องค่าแรงงานเพิ่มเติม ซึ่งจะเป็นกิจกรรมของกลุ่มสหภาพสิ่งทอที่มีการเคลื่อนไหวบ่อยครั้งที่สุด ที่เห็นเด่นชัดคือ การรวมกลุ่มกันนัดหยุดงาน และการเดินขบวนประท้วง

2. การเคลื่อนไหวในรูปของกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งเป็นลักษณะที่เป็นการรวมตัวเคลื่อนไหวเพื่อสนับสนุนนักการเมืองฝ่ายตน และคัดค้านนักการเมืองฝ่ายตรงข้าม

3. การเคลื่อนไหวเพื่อปัญหาสุขภาพหรือสวัสดิการด้านความปลอดภัยแรงงานนั้น แม้จะมีการเคลื่อนไหวกันมานานจนกระทั่งมีการจัดตั้งชมรมผู้ประสพภัยจากการทำงานขึ้นมาก็ตาม แต่ก็ยังเป็นระดับของการเคลื่อนไหวในระดับเล็กที่ขาดการประสานและติดตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรูปของการรวมตัวเพื่อเรียกร้องสวัสดิการเพื่อความปลอดภัยเพื่อเป็นกลุ่มต่อรองจากนายจ้าง ในทางตรงกันข้ามการเรียกร้องมักจะเกิดจากกลุ่มคนงานที่ได้รับอุบัติเหตุจากการทำงานแล้ว และมีการเรียกร้องแต่ต่อสู้เฉพาะกรณีโดยอาจจะได้รับการสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาเอกชน ในขณะที่กลุ่มคนงานส่วนใหญ่ยังไม่เห็นความสำคัญของปัญหาสุขภาพ ทั้งนี้เพราะสุขภาพของตนเองยังดีอยู่ การรวมกลุ่มจึงมองในรูปลักษณะของการขึ้นค่าแรงเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นนัยที่แสดงให้เห็นว่ากลุ่มผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่ยังขาดความตระหนักรู้ หรือขาดจิตสำนึกต่อความรับผิดชอบต่อกลุ่มอาชีพของตนเองอย่างแท้จริง

ประการที่สอง หน่วยงานในภาครัฐ ซึ่งจะเห็นได้ว่าหน่วยงานในภาครัฐที่เกี่ยวข้องนั้นมีอยู่หลายหน่วยงานด้วยกันคือ

1. กองตรวจความปลอดภัย
2. กองชีวอนามัย
3. สถาบันตรวจงานความปลอดภัย
4. งานอาชีพเวชศาสตร์

ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีหน่วยงานที่ปฏิบัติหน้าที่ในด้านต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อนโยบายความปลอดภัยของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม แต่่นโยบายดังกล่าวก็ได้สัมฤทธิ์ผล ทั้งนี้แต่ละหน่วยงานต่างก็มีข้ออ้างที่แตกต่างกัน เช่น การขาดแคลนทรัพยากร ทรัพยากรบุคคล และทรัพยากรทุน นอกจากนั้นยังมีการโยนความรับผิดชอบให้หน่วยงานอื่น ซึ่งจะเห็นได้ว่าปัญหาดังกล่าวนั้นแท้จริงมิได้เกิดจากกลไกเป็นปัญหาหลัก แต่เป็นปัญหาที่เกิดจากการขาดเอกภาพในนโยบายของหน่วยงานเหล่านี้ และขาดจิตสำนึกความซื่อสัตย์รับผิดชอบในการปฏิบัติภารกิจของ 4 หน่วยงานในระดับสูง

ประการที่สาม ในส่วนขององค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) ซึ่งถือว่าเป็นองค์กรที่มีความใกล้ชิดและมีหน่วยงานปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับแรงงานโดยเฉพาะ และมีส่วนช่วยในการสนับสนุนการรวมตัวของกลุ่มผู้ใช้แรงงานเพื่อการเรียกร้องในประเด็นต่าง ๆ

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าเราจะมีองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานเกี่ยวกับแรงงานอยู่ไม่มากนัก กิจกรรมส่วนใหญ่ขององค์กรพัฒนาเอกชนยังกลับเน้นหนักไปด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในการทำงาน กล่าวคือ

1. การรณรงค์ให้ความรู้เรื่องประชาธิปไตยให้กับกลุ่มผู้ใช้แรงงานโดยองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง จะส่งวิทยากรเข้าไปสร้างความสัมพันธ์และให้ความรู้เรื่องประชาธิปไตยแก่ผู้ใช้แรงงานตามโรงงาน
2. การรณรงค์ให้ผู้ใช้แรงงานรวมกลุ่มกันเพื่อเรียกร้องสวัสดิการในรูปของการเพิ่มค่าแรงงาน และการเพิ่มเวลาคลอด
3. การศึกษาทำวิจัย ซึ่งมีหน่วยงานขององค์กรพัฒนาเอกชนที่มีการส่งเสริมการทำงานวิจัยเกี่ยวกับแรงงาน

ในขณะที่ปัญหาความปลอดภัยในการทำงานที่ความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น เนื้อหาและรูปลักษณะขององค์กรพัฒนาเอกชนจะกระตุ้นให้กลุ่มแรงงานตระหนักถึงปัญหาความปลอดภัยยังไม่ปรากฏอย่างชัดเจน รวมทั้งการให้ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่หน่วยงานขององค์กรพัฒนาเอกชน น่าจะปรับปรุงบทบาทกระตุ้นเตือนให้สวัสดิภาพการทำงานของผู้ใช้แรงงานยิ่งขึ้น

แนวทางแก้ไข

ซึ่งจะเห็นได้ว่า ปัญหาหลักของความล้มเหลวของนโยบายความปลอดภัยแรงงานนั้น เกิดจากการขาดจิตสำนึกของหน่วยงานแต่ละหน่วยงานเป็นหลัก ดังนั้นในการแก้ปัญหาจึงควรสร้างจิตสำนึก กล่าวคือ

1. จะต้องมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่าง ๆ ให้เห็นถึงความไม่ปลอดภัยจากการทำงาน เพื่อให้เกิดความตื่นตัวของคนกลุ่มต่าง ๆ
2. จัดโครงการณรงค์ให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกให้กับผู้ใช้แรงงาน เช่นเดียวกับโครงการณรงค์เผยแพร่ประชาธิปไตย เพื่อให้คนงานได้เข้าใจและสร้างจิตสำนึกให้กับกลุ่มของตนเอง
3. ควรมีการสัมมนาเพื่อกำหนดทิศทางขององค์กรพัฒนาเอกชนให้หันมาพิจารณาถึงปัญหาของความไม่ปลอดภัยแรงงานอย่างจริงจัง
4. ควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยแรงงานมี เอกภาพในนโยบายและการปฏิบัติหน้าที่อย่างเด็ดขาด เพื่อแก้ไขปัญหาการโยนความรับผิดชอบในหน้าที่งานความปลอดภัยแรงงาน

4. แนวทางปรับปรุงและแก้ไขปัญหาการวางแผนงานสวัสดิการแรงงานด้านความปลอดภัยในโรงงานทอผ้า

จากการศึกษาสวัสดิการแรงงานด้านความปลอดภัยในโรงงานทอผ้า พบข้อบกพร่องซึ่งสามารถนำมาเป็นแนวทางการปรับปรุงแก้ไขปัญหา ดังนี้คือ

- 4.1 ให้ความรู้ความเข้าใจถึงความปลอดภัยในการทำงานกับผู้ใช้แรงงาน พร้อมทั้งชี้ให้เห็นถึงโทษอันอาจจะเกิดขึ้น เพื่อให้ผู้ใช้แรงงานเกิดความตระหนักในปัญหานั้นมากขึ้น
- 4.2 รัฐบาลควรวางนโยบายด้านความปลอดภัยในการทำงาน โดยกำหนดลงในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติอย่างชัดเจน เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติ
- 4.3 ออกกฎหมายลงโทษขั้นรุนแรงกับเจ้าของสถานประกอบการที่ไม่จัดความปลอดภัยในการทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย
- 4.4 สนับสนุนหน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชนในการจัดหน่วยงานที่จะรองรับปัญหานี้โดยตรง

4.5 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดความปลอดภัยในการทำงานของผู้ใช้แรงงาน ทั้งภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน ควรประสานความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาค้างนี้ พบประเด็นปัญหาหลายประการที่นอกเหนือจากขอบเขตการศึกษาครั้งนี้จะทำได้ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาสำหรับผู้สนใจต่อไป ดังนี้

1. ศึกษาสวัสดิการแรงงานด้านความปลอดภัยในโรงงานประเภทอื่น เพื่อให้ทราบถึงสภาพทั่วไปของสวัสดิการแรงงานด้านความปลอดภัยที่ผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมประเภทอื่นได้รับ
2. ศึกษาปัญหาของกระบวนการกองทุนเงินทดแทนที่มีต่อผู้ใช้แรงงาน
3. ศึกษาผลประโยชน์จากกระบวนการกลุ่มของผู้ใช้แรงงานกับผลกระทบโดยส่วนรวมของผู้ใช้แรงงาน